

Niina Mäkiharju

NÄPPÄRIPEDAGOGIIKKA ALTOVIULISTEILLE

NÄPPÄRIPEDAGOGIIKKA ALTOVIULISTEILLE

Niina Mäkiharju
Opinnäytetyö
Kevät 2023
Musiikkipedagogin tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Musiikkipedagogin tutkinto-ohjelma

Tekijä: Niina Mäkiharju

Opinnäytetyön nimi: Näppäripedagogiikkaa alttoviulisteille

Työn ohjaaja: Jouko Tötterström

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: kevät 2023

Sivumäärä: 21 + 3 liitettä

Työn tarkoituksena oli selvittää voiko ja kuinka voidaan näppäripedagogiikkaa hyödyntää klassisen musiikin opetuksessa. Tarkoituksena oli etsiä uusia näkökulmia alttoviulun soitonopetukseen. Tietoa kerättiin syventymällä näppäripedagogiikkaan eri lähdemateriaalien avulla, Sinikka Ala-Leppilammin asiantutija-haastattelulla ja pedagogisella projektilla, joka oli kaksipäiväinen kurssi alttoviulisteille, jonka perustana oli näppäripedagogiikka.

Ensin syvennyttiin näppäripedagogiikkaan: mitä se on, sen historiaan ja sen periaatteisiin. Valmiiksi tuttu kansanmusiikin genre sai uusi ulottuvuuksia: voisin hyödyntää tätä metodia omassa opetuksessani. Pedagogisen projektin avulla oli mahdollista testata käytännössä metodia klassisen musiikin alttoviuluoppilailla. Yhdessä didaktiikkaopettajan kanssa koottiin pieni ryhmä, jossa oli nuoria alttoviulisteja. Heille opetettiin kaksi kappaletta, joista toinen oli klassisen musiikin kappale ja toinen kansanmusiikin kappale.

Tässä työssä pohditaan myös klassisen musiikin ja kansanmusiikin eroja ja yhtäläisyyksiä. Pitäisikö valita vain toinen – vai voivatko nämä tukea toisiaan? Johdopäätöksenä on, että kansanmusiikki ja klassinen musiikki eivät sulje toisiaan pois vaan ne täydentävät toisiaan. Klassisen musiikin metodeista löytyi myös yhtäläisyyksiä näppäripedagogiikan kanssa. Tämä tukee ajatusta, että ei ole pakko valita vain toista musiikkityyliä.

Asiasanat: näppäripedagogiikka, alttoviulu, opetusmenetelmät, klassinen musiikki, kansanmusiikki, soitonopetus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Music Pedagogue

Author: Niina Mäkiharju

Title of thesis: Näppäri pedagogy for viola players

Supervisor: Jouko Tötterström

Term and year when the thesis was submitted: spring 2023

Number of pages: 21 + 3 appendices

The purpose of this thesis was to find out whether and how näppäri pedagogy can be utilized in classical music teaching. The intention was to look for new perspectives on viola teaching. Information was gathered by delving into näppäri pedagogy with the help of various source materials, an expert interview with Sinikka Ala-Leppilampi and my own pedagogical project which was a two-day course for viola players based on näppäri pedagogy.

First, näppäri pedagogy looked into: what it is, its history and its principles. The genre of folk music, which was already familiar to me, took on a new dimension: This method could be used in my own teaching. With the help of a pedagogical project, it was able to test the method in practice with classical music viola students. Together with a didactics teacher, a small group of young viola players was assembled. For them, two songs were taught, one of which was a classical music song and the other a song of folk music.

The differences and similarities between classical and folk music are also reflected on: should we choose only one – or can these support each other? The conclusion was made that folk and classical music are not mutually exclusive but complement each other. The methods of classical music also had similarities with näppäri pedagogy. This supports the idea that you don't have to choose just another style of music.

Keywords: näppäri pedagogy, viola, teaching method, classical music, folk music, playing instruction

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	NÄPPÄRIPEDAGOGIIKKA.....	7
	2.1 Historiaa	7
	2.2 Periaatteet.....	8
	2.3 Näppärit.....	8
3	PEDAGOGINEN PROJEKTI	10
	3.1 Projektin kuvaus	10
	3.2 Projektin toteutus.....	11
	3.3 Nuottimateriaalit	13
	3.4 Pohdintaa projektista.....	13
4	GENRET VASTAKKAIN	16
	4.1 Klassista vai kansanmusiikkia	16
	4.2 Näppäripedagogiikkaa ja klassista musiikkia	17
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	19
	LÄHTEET	21
	LIITTEET	23

1 JOHDANTO

Työni tarkoituksena oli selvittää, voiko näppäripedagogiikkaa hyödyntää klassisen musiikin opetuksessa ja jos voi, niin kuinka. Tarkoituksena oli etsiä uusia näkökulmia alttoviulun soitonopetukseen.

Tietoa kerättiin syventymällä näppäripedagogiikkaan eri lähdemateriaalien avulla, Sinikka Ala-Leppilammin asiantuntijahaastattelulla ja pedagogisella projektilla, joka oli kaksipäiväinen kurssi alttoviulisteille. Kurssin perustana oli näppäripedagogiikka.

Työn tavoitteena oli tutkia mitä on näppäripedagogiikka ja kuinka sitä käytetään. Mitä vahvuuksia tai haasteita löysin? Mitkä asiat koin hyödylliseksi ja voinko hyödyntää niitä klassisen alttoviulun soitonopetuksessa? Voiko näppäripedagogiikkaa edes käyttää klassisessa musiikissa? Onko se vain kansanmusiikkiin käytettävä opetusmetodi?

2 NÄPPÄRIPEDAGOGIIKKA

Mauno Järvelä kuvailee näppäripedagogiikkaa kirjassaan näin:

Näppäripedagogiikka on kasvatustilfilosofia, joka pyrkii edistämään musii- kista ja musisoinnista saatavan henkisen pääoman tasavertaisempaa ja- kautumista. Harrastuspohjaa laajentamalla tuodaan parempi musiikki- suhde kaikkien ulottuville estämättä lahjakkuuksien esille tuloa. Perintee- seen nojaamalla Näppärien toimintatapa haluaa olla luomassa uudenlaista ajattelua suomalaiseseen pedagogikoulutukseen. (Järvelä 2014, 4.)

2.1 Historiaa

Näppäripedagogiikan on kehittänyt kaustislainen pedagogi ja pelimanni Mauno Järvelä 1980-luvun alussa. Järvelä on kotoisin Kaustiselta pelimanniperheestä, joten hän on pienestä pitäen soittanut ja kuullut aluksi juuri kaustislaista kansan- musiikkia. (Järvelä 2014, 14.) Uskon, että tämä on vaikuttanut Järvelän musiikil- liseen identiteettiin. Vaikka Järvelä tunnetaan loistavana pelimannina, hän on opiskellut myös klassista musiikkia Sibelius-Akatemiassa. Hän on myös soittanut Suomen Kansallisoopperan orkesterissa ja RSO:ssa. Lisäksi opetustyötä hän on tehnyt musiikkiopistoissa ja kansalaisopistoissa. Järvelä koki musiikkioppilaitok- sien järjestelmän toki hyväksi ja tehokkaaksi, mutta vierasti kuitenkin sen yksisil- mäistä oppimispolkua, joka kuljetti lasta tutkinnosta toiseen. Järjestelmässä ei ollut hänen mielestään tarpeeksi tilaa harrastamiselle. (Järvelä 2014, 15–16.) Tämä kaikki on varmasti vaikuttanut koko näppäripedagogiikan syntyyn. Ensim- mäinen Näppäri-ryhmä syntyi vuonna 1981. Ryhmä toimi opintopiirinä Perhon- jokilaakson kansalaisopistossa, jota ohjasi tietenkin itse Mauno Järvelä. Joka vuosi järjestettävistä Kaustisen kansanmusiikki festivaaleista saatiin nuorille so- piva motivaatio harjoitella ja siksi oli luontevaa valita opetusmateriaalin osaksi paikallista pelimannimusiikkia.

2.2 Periaatteet

Näppäripedagogiikassa on viisi periaatetta, jotka ovat Mauno Järvelän sanoin:

”Näppäripedagogiikan periaatteet:

1. Tarjotaan kaikille halukkaille mahdollisuus harrastaa musiikkia
2. Palautetaan soittaminen osaksi arkea
3. Ohjataan kaikenikäiset ja -tasoiset soittajat musisoimaan yhdessä
4. Säilytetään pelimanniperinne elävänä ja otetaan se osaksi oppisisältöjä
5. Edistetään rajatonta ja ajatonta musiikkikasvatusta” (Järvelä 2014, 30–35.)

Käytännössä nämä periaatteet tarkoittavat sitä, että oppilaille ei ole pääsykokeita tai pääsyvaatimuksia. Kaikki halukkaat pääsevät soittotunneille ja yhdessä soittamaan. Tarkoitus on, että soittamisesta tulisi osa arkea, niin kuin se on aikoinaan ollut hyvin vahvasti. Ei myöskään jaotella eri ikäisiä ja tasoisia soittajia lokeroihin, vaan pyritään tekemään musiikkia kaikki yhdessä. Pienet seuraavat isompia soittajia ja saavat heiltä tukea. Tämä ei kuitenkaan estä isompia soittajia kehittymästä entisestään. Kun otetaan paikallista pelimannimusiikkia ohjelmistoon, oppilaat pääsevät tutustumaan omaan paikalliseen historiaan. Lisäksi tällä tavalla saadaan pidettyä pelimanniperinne elävänä. Pyritään myös siihen, ettei musiikkiakaan lokeroida vaan tutustutaan ennakkoluulottomasti kaikkeen musiikkiin.

2.3 Näppärit

Näppäreitten omilla nettisivuilla kerrotaan: ”Näppärit ovat joustava ryhmä, joka kokoaa eri ikäisiä ja -tasoisia soittajia joko kurssien tai yhteisien esiintymisien merkeissä. Muutamilta paikkakunnilta löytyy myös säännöllisesti viikoittain koontuva Näppäriyhmä.” (Näppärit 2022.) Tällainen ryhmä löytyy esimerkiksi Oulunsalosta, jota johtaa Sinikka Ala-Leppilampi. Hän kertoi haastattelussa, että ryhmä on kokoontunut viikoittain jo vuodesta 1999 saakka. Kokoonpano elää jonkin verran, joka viikko kaikki oppilaat eivät pääse paikalle ja osa oppilaista jatkaa opintojansa muualla. Konserttien lähestyessä mukaan pyydetään aina myös

isompia soittajia, jotka eivät ole päässeet harjoituksiin sinä vuonna. Konsertteihin pyydetään aivan kaikki mukaan, jotka vain pääsevät. Korona rajoitti hieman toimintaa: konsertteja ei pystytty järjestämään mutta ryhmä pystyi jatkamaan harjoituksia etänä. Ala-Leppilampi kertoi ottaneensa videolle esimerkiksi jonkun polskan ja lähettäneensä sen oppilaille WhatsAppin kautta. Näin oppilaat pystyivät harjoittelemaan kotona videon mukana. Kun rajoitukset hieman hellittivät, ryhmä pystyi kokoontumaan taas paikan päällä. (Ala-Leppilampi 2022.)

Näppäreiden nettisivuilla kerrotaan, että: ”Näppäriyhmien koot vaihtelevat muutamista soittajista jopa 500 esiintyjän kokoonpanoihin.” (Näppärit 2022). Soittimina käytetään erilaisia kieli-, kosketin-, puhallin- ja lyömäsoittimia. Näppäreissä soitetaan Näppärimusaa, joka koostuu perinteisestä kansanmusiikista ja uudesta, sävelletystä kansanmusiikista. Perinteisen pelimannimusiikin lisäksi sävelmiä omaksutaan usein myös maan rajojen ulkopuolelta. (Näppärit 2022.)

Näppäreiden nettisivuilla kerrotaan myös, että kaikille löytyy soitettavaa. Kappaleet on sovitettu niin, että sieltä löytyy stemmoja eri tasoisille soittajille. (Näppärit 2022.) Sanoisin, että käytännössä jos löytyy soittoa, niin varmasti löytyy jotain soitettavaa tai laulettavaa. Kaikkiin kappaleisiin on myös vapaakielistemmat, joten pienet alttoviulistitkin pärjäävät mukana. Tällöin ei ole tarvetta osata käyttää vielä vasemman käden sormia tai edes joustia. Pidempään soittaneille löytyy myös soitettavaa, joten uskon, että kukaan ei kerkeä pitkästyään.

3 PEDAGOGINEN PROJEKTI

Pedagoginen projektini oli alttoviulisteille lyhyt kaksipäiväinen kurssi, jonka opetusmetodina oli näppäripedagogiikka ja perustana Näppärikurssit. Projektin tarkoituksena oli tutkia näppäripedagogiikkaa käytännössä. Tutkin, kuinka sitä voi hyödyntää klassisen alttoviulun soitonopetuksessa. Ensiksi selvitin, mitä on näppäripedagogiikka. Tämän jälkeen pohdin, voisiko perinteisiä opetusmetodeja kehittää ja miten. Yleisesti käytetyissä metodeissa on paljon hyviä puolia, ei niitä muuten olisi käytetty vuosikymmenten ajan. Maailman muuttuessa myös ihmisten ajatukset ja tarpeet muuttuvat ja siksi oman näkemykseni mukaan on tarpeellista tarkastella myös opetusmetodeja uudelleen. Se, miksi päädyin näppäripedagogiikkaan, oli selkeää itselle: olin tutustunut opiskelijan roolissa jo näppäreitten toimintaan ja halusin tutustua metodiin paremmin. Mitä enemmän luin näppäripedagogiikasta, sen vakuuttuneemmaksi tulin siitä, että tämä on se metodi ja kasvatustilasto, jota haluan tutkia vielä lisää. Haluan päästä myös itse kokeilemaan ja käyttämään tätä opetustyössäni.

3.1 Projektin kuvaus

Projektin tarkoituksena oli selvittää näppäripedagogiikan hyödyntämistä alttoviulun klassisen musiikin opetuksessa. Projekti oli tiivis lyhyt kurssi, jonka aikana opeteltiin yksi klassisen musiikin ja yksi kansanmusiikin kappale. Kappaleet olivat Beethovenin Oodi ilolle ja Näppärijuhla 1 -nuottivihkosta Tutskovin polska.

Itse projekti piti sisällään esivalmistelut, toteutuksen ja jälkitoimituksen. Toteutus tapahtui siis lyhyenä kurssina. Harjoitutin pientä alttoviuluryhmää, jonka oppilaat koostuivat Oulun konservatorion alttoviuluoppilaista. Oppilaille ja heidän vanhemmilleen lähetin alustuskirjeen, jossa kerroin lyhyesti projektista ja sen aikataulusta (liite 1). Lähetin etukäteen ryhmälle nuottimateriaalit, jotta oppilaat pääsivät itse-

näisesti tutustumaan kurssin kappaleisiin ennen varsinaista kurssia. Kurssi järjestettiin 25.–6.3.2022 Oulun konservatoriossa. Kurssi oli tarkoitus toteuttaa jo aiemmin, mutta koronarajoitusten vuoksi projektin toteutus siirtyi.

Videoin kurssin omaa oppimista ajatellen. Sain kaikilta oppilailta ja heidän vanhemmiltaan tähän suostumuksen. Videointilupa koski vain kuvausta omaan käyttöön eli en saa esittää tai jakaa julkisesti videota. Videot ovat itselläni tallessa.

3.2 Projektin toteutus

Projekti toteutui lähes suunnitelmien mukaan. Toki suunnitelmia joutui matkan varrella hieman muokkaamaan, kuten kurssin ajankohtaa koronarajoitusten vuoksi. Projekti lähti liikkeelle materiaalien hankkimisella. Päätös kappaleiden suhteen oli suhteellisen helppoa. Tutskovin polska on Näppäreissä paljon soitettu kappale, joten sen halusin ehdottomasti. Oodi ilolle on taas monelle muuten tuttu kappale, joten ajattelin sen olevan myös hyvä valinta. Näin ollen päästään keskittymään enemmän yhdessä soittamiseen, kun kappale saattaisi olla monelle tuttu jostain muusta yhteydestä jo valmiiksi. Kun kappaleet oli päätetty, kirjoitin molemmat kappaleet pienille alttoviulisteille sopivampaan sävellajiin. Kerron tarkemmin kappaleista luvussa 3.3. Kun materiaalit olivat valmiita, koottiin seuraavaksi ryhmä kasaan yhdessä didaktiikkaopettajani Jaana Herlevin kanssa. Kursilaiset olivatkin suurin osa hänen oppilaitaan. Ryhmän oppilaat jaettiin vielä kahteen ryhmään: isot ja pienet. Isojen ryhmässä olivat edistyneemmät soittajat, jotka osasivat soittaa jo sujuvasti jousella ja sormilla. Pienten ryhmässä olivat vähemmän aikaa soittaneet oppilaat, jotka eivät vielä osanneet sujuvasti soittaa sormilla. Pienet pääsivät soittamaan vapaakielistemmaa ja isojen ryhmän soittajat soittivat melodiaa.

Lähempänä kurssin ajankohtaa suunnittelin vielä tarkemmin kurssin kulun, mitä soitetaan ensin, miten toimin ja mitä konkreettisesti teen oppilaiden kanssa? Saa-pui maaliskuu ja ensimmäinen kurssipäivä tulikin sitten paljon nopeammin kuin

odotin. Perjantaina startattiin ja itseä jännitti todella paljon. En ollut aiemmin pitänyt tällaista ryhmäopetusta. Oppilaat olivat ajoissa paikalla, yksi ei päässyt sairastumisen vuoksi. Videoinnin olin laittanut jo valmiiksi päälle ennen kuin hain oppilaat luokkaan. Näin ei tarvinnut keskittyä siihen enempää ja tallennus sai pyöriä koko kurssin ajan. Oppilailta ja heidän vanhemmiltaan oli kaikilta lupa videointiin.

Ensimmäinen kurssipäivä sujui hyvin. Itsellä oli toki paljon opittavaa vielä ryhmän vetämisestä, mutta onneksi oppilaat olivat reippaita ja mukavia. Kerron lisää omista huomioista luvussa 3.4. Kurssin toinen päivä sujui paremmin jo. Samalla kaavalla lähdettiin liikkeelle kuin perjantaina. Itsellä oli parempi olo, luottavampi ja rohkeampi fiilis.

Kurssipäivät olin rakentanut niin, että alkuun oli isompien stemmaharjoitus. Sitten isommat pitivät pienen tauon ja samaan aikaan pidin pienille omat stemmaharjoitukset. Pienten ryhmässä ei ikävä kyllä ollut kuin yksi oppilas ennakkotiedoista poiketen, mutta tästäkin selvisin. Muutin hieman aikataulua ja lyhensin isompien tauon pituutta. Näin ollen pienten ryhmän oppilas ei joutunut soittamaan niin kauaa yksin kuin mitä olin alkuun suunnitellut. Kun stemmaharjoitukset saatiin pidettyä, oli aika yhteissoiton, mihin olinkin varannut eniten aikaa. Yhteissoitossa en keskittynyt juurikaan tekniikkaan tai soittoasentoihin. Keskityin yhtyesoittoon ja väliin ujutin hieman teoriapuolta esimerkiksi kysymällä kappaleen lähtöäntä tai sävellajia. Puhuttiin myös dynamiikasta ja tehtiin yhdessä kappaleisiin nyansseja. Kurssi päättyi pieneen konserttiin, jossa soitettiin juuri harjoitellut kappaleet. Konsertti pidettiin samassa luokassa, jossa harjoiteltiin. Pieni harjoituskonserttimme tuntui oikealta konsertilta, kun yleisöksi saimme erään oppilaan ystävän ja äidin. Näin päästiin harjoittelemaan esiintymistä oikean yleisön edessä. Oppilaan äiti, joka istui yleisössä, oli pianisti ja innostui soittamaan Tutskovin polskan meidän kanssamme harmonilla. Olin itse säestänyt kurssin aikana oppilaita harjoituksissa, joten säestyksen kuulokuva oli jo tuttua oppilaille.

Kurssiviikonloppu meni nopeasti. Viikonloppu oli mukava ja opettavainen. Jälkeenpäin laitoin oppilaiden vanhemmille kiitosviestin ja pyysin palautetta kursista. Sain niukasti palautetta, mikä harmitti itseäni. Palaute mitä sain, oli positiivista.

Tässä saamaani kirjallista palautetta:

- *Mukavaa oli, kun soitettiin voimakkaasti 'forte' ja hiljaa 'piano' ja lisäksi oli kivaa soittaa yhdessä.*
- *Oli mukavaa ja olen kiitollinen saamistani kehuista.*
- *Oli kiva kurssi ja opin uusia termejä.*

3.3 Nuottimateriaalit

Alttoviulisteille löytyy hyvin vähän valmista materiaalia kansanmusiikista. Näppärimusaa on tehty paljon, ja minulle oli itsestään selvyyttä, että näistä vihkoista valitsen yhden kappaleen. Valitsin Näppärimusaa 1 -vihkosta Näppäreille perinteisen kappaleen Tutskovin polska. Alttoviulistille tämä oli kuitenkin hieman haastava sävellaji ottaen huomioon ryhmän tason. Päädyin kirjoittamaan tämän uudelleen alttoklaaviin C-avaimelle ja vaihdoin sävellajia helpommaksi, koska alkuperäisessä sävellajissa olisi joutunut alttoviululla soittamaan myös yläasemissa. (liite 2). Melodia ja vapaakielistemman mahdollistavat sen, että eritasoiset soittajat voivat soittaa yhdessä.

Toiseksi kappaleeksi halusin jonkun klassisen musiikin kappaleen. Pohdin pitkään, mikä se olisi. Lopulta valitsin Beethovenin kappaleen Oodi ilolle, koska se saattaisi olla monelle jo valmiiksi tuttu melodia. Kirjoitin kappaleen alttoklaaviin C-avaimelle ja lisäksi kirjoitin vapaakielistemman tähän (liite 3).

3.4 Pohdintaa projektista

Projekti oli minulle hyvin opettavainen musiikkipedagogina. Projektin suunnitteluvaiheessa jo totesin, että mikään ei mene niin kuin alun perin suunnittelee. Opin

myös sen, että isot projektit on haastava toteuttaa yksin, joten aina on tehtävä vähintään yksi varasuunnitelma. Suunnitelmiin ja toteutukseen on myös hyvä varata reilusti aikaa ja väljyyttä, näin välttyä turhalta kiireeltä ja aikataulut eivät veny.

Toinen asia minkä opin heti kurssin ensimmäisenä päivänä oli se, että tarvitsee olla niin sanotusti takataskussa paljon erilaisia juttuja, mitä voi oppilaiden kanssa tehdä. Erilaiset leikit ja harjoitukset ovat hyvä esimerkki siitä, mitä kannattaa olla takataskussa paljon. Näitä voi tarvittaessa ottaa käyttöön aina tilanteen mukaan varsinaisen kappaleen opettelu rinnalle. Materiaalia ja tekemistä pitää olla paljon enemmän kuin mitä ajattelee tarvitsevänsä. Näin välttyään tilanteelta, jossa pedagogina ei enää osaa kertoa, mitä tehdään seuraavaksi. Ensimmäinen kurssipäivä opetti myös sen, että jos ajattelee videoita opetusta, joka kestää noin puolitoista tuntia ja käyttää siihen puhelinta, jota käytät muutenkin kaikkeen mahdolliseen, pitää muistaa ottaa laturi ja jatkojohto mukaan.

Toisena kurssipäivänä harjoiteltiin alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen korvakuulolta stemma toiseen kappaleeseen. Siihen meni yllättävän paljon aikaa. Korvakuulo soittaminen jääkin varmasti omaan työkalupakkiin, se kun on helppo sitten käyttää missä tilanteessa vain. Sen ei tarvitse edes olla mikään ennalta suunniteltu kappale, vaan voi siinä hetkessä improvisoida itse jonkun helpon melodian pätkän tai antaa oppilaiden itse improvisoida. Tähän voi myös yhdistää jopa nuotinkirjotusta tai transkriptiota, jos on edistyneempi ryhmä kyseessä.

Kurssin viimeisenä päivänä aivan loppuksi yritin kysellä oppilailta palautetta: mistä tykkäsivät, mikä ei ollut kivaa tai mitä vain ajatuksia viikonlopusta. Tämä oli hyvä opetus itselle, ei kannata yrittää saada sanallista palautetta alle teini-ikäisiltä. He eivät ehkä pysty sanallistamaan vielä ajatuksiaan ja tunteitaan tai eivät kehtaa sanoa. Tässä olisi ollut parempi esimerkiksi peukkumittari, eli peukku ylös tarkoittaa kivaa tai hyvää ja peukku alas tarkoittaa ei tykkää tai huono. Toinen vaihtoehto olisi voinut olla kuvakortit, joista oppilaat voivat näyttää kuvan mikä kuvastaa heidän mielestään parhaiten heidän sen hetkistä tunnetta. Kuvat voivat olla esimerkiksi erilaisia hymiöitä tai aurinko, puolipilvinen ja myrsky.

Kurssin toisena päivänä yksi oppilas kysyi, että saako hänen kaverinsa tulla kuuntelemaan ja seuraamaan kurssia. Mietin hetken ja päädyin siihen, että saa tulla, jos vanhemmilta on lupa ylipäättänsä olla täällä ja tuntia seurataan hiljaa häiritsemättä opetusta. Jälkeenpäin ajateltuna tämä saattoi kuitenkin olla huono päätös pedagogina. Tämän kyseisen oppilaan keskittyminen ei ollut enää samaa tasoa kuin edellisenä päivänä ja hänen asenteensa muuttui myös hieman. Häntä ei enää kiinnostanut ja hän ei osannut keskittyä opetukseen. Tämä häiritsi hieman opetustilannetta, mutta onnistuin pedagogina mielestäni hoitamaan tilanteen hyvin. Annoin oppilaalle ohjeet ja tämän jälkeen en keskittynyt häneen vaan muuhun ryhmään. Yhdessä hetkessä hän ei halunnut soittaa vaan tanssia, mutta ei soittopaikallaan vaan lähempänä kaveriaan. Ohjeistin oppilasta, että hän saa tanssia, mutta tanssipaikka on sama kuin soittopaikka, mistä hän oli jo siirtynyt pois. Oppilas tuhahti turhautuneena ja palasi takaisin paikalleen. Hetken hän vain kuunteli, kun me muut jatkettiin soittoa. Lopulta hän jatkoi muiden kanssa soittamista.

Tärkein onnistumisen kokemus itselle oli se, että selvisin tästä projektista. Sain pidettyä kurssin ja siitä jäi positiivinen tunne itselle. Vaikutti siltä, että suurimmalle osalle oppilaista jäi myös positiivinen tunne. Projekti toteutui lähestulkoon alkuperäisen suunnitelman mukaan. Opin paljon ryhmäopetuksesta ja näppäripedagogiikasta. Lyhyen kurssin aikana näppäripedagogiikka näkyy mielestäni parhaiten siinä, että se on ryhmä, jossa on monen tasoisia soittajia ja kaikki soittavat yhdessä. Suurin prioriteetti on yhdessä tekemisessä ja soittamisessa eikä teknikkassa tai soittoasunnoissa. Niitä kerkeää harjoittelemaan enemmän omilla soitotunneilla.

4 GENRET VASTAKKAIN

Pohdin, tutkin ja vertailen tässä luvussa klassista- ja kansanmusiikkia. Voiko toisesta genrestä oppia jotain uutta? Pitääkö valita vain toinen?

4.1 Klassista vai kansanmusiikkia

Kannattaako valita klassinen vai kansanmusiikki? Entä jos ei tarvitsekaan valita vain toista vaan voisi hyödyntää ja nauttia molemmista genreistä yhtä lailla? Ei tarvitse sulkea toista pois. Molemmissa genreissä on paljon hyvää ja ne rikastuttavat toisiansa. Näin oppilas saa laajan musiikkikasvatuksen, pääsee tutustumaan erilaisiin musiikkikulttuureihin ja ohjelmistoa saadaan laajennettua huomattavasti monipuolisemmaksi. Toisesta genrestä pystyy oppimaan paljon ja saa vaihtelua kuten Elina Grekula kirjoittaa opinnäytetyössään: "Viulistit, jotka kaipaavat soittoonsa, soittoasentoonsa ja esiintymiseensä rentoutta, saattaisivat löytää avun esimerkiksi kansanmusiikin kautta." (Grekula 2016, 12). Olen todennut saman itse, olen saanut valtavasti apua kansanmusiikista nimenomaan soiton ja esiintymisen rentouteen. Grekula kertoo myös kuinka nopeat polkat voivat toimia etydeinä, jos haluaa oppia vikkellä sormitusta sekä jousen ja sormien samankaisuutta. Hän koki tiettyssä iässä polkat hausemmiksi harjoituksiksi kuin etydit. Kansanmusiikin kautta on myös hyvä lähestyä erilaisia kaarituksia, kuten ristisidontaa, mitä esiintyy kansanmusiikissa melko paljon. (Grekula 2016, 12.)

Kun muistelen omaa yhtyesoiton alkutaivalta, siihen kuului kotona isän kanssa korvakuulolta soittaminen ja laulaminen. Musiikkiopistossa yhtyesoitto alkoi ensimmäisenä pianistin kanssa. Ensimmäinen isompi ryhmä, jossa soitin, oli musiikkiopiston pieni alttoviuluryhmä. Soitimme neljälle alttoviululle sovitettuja pieniä klassisen musiikin teoksia. Kaikki kappaleet opeteltiin nuoteista ja soitettiin aina nuoteista. Todella vähän opeteltiin soittamaan mitään ulkomuistista. Omat solistiset kappaleet piti opetella ulkoa konserttiin alkuun, mutta nekin oli opeteltu soit-

tamaan ensin nuotista. Eli korvakuulolta soittoa oli todella vähän klassisen musiikin opinnoissa. Vasta kun tutustuin kansanmusiikkiin, alkoi korvakuulolta soittoa. Se tuntui alkuun todella vaikealta, kun oli tottunut opetelemaan kaiken nuoteista. Ammattiopintojen aikana huomasi korvakuulolta soittamisen edelleen haasteelliseksi. Pohdin sitä, että jos korvakuulolta soittoa olisi enemmän pienestä pitäen, olisi se vanhempana helpompaa. Sinikka Ala-Leppilampi kertoo opinnäytetyösäään näppäripedagogiikasta: ”Formaatti on siitä hieno, että vasta-alkajakin pääsee heti yhtyeeseen mukaan, kunhan oppii soittamaan oikeaan aikaan esim. jottain viulun neljästä vapaasta kielestä. -- Kaikkein parasta on se tosiasia, että pienet oppilaat oppivat melodiat ja harmoniat päässään, ennen kuin varsinaista viulunsoiton sormitekniikkaa on vielä opittu.” (Ala-Leppilampi 2014, 12.)

4.2 Näppäripedagogiikkaa ja klassista musiikkia

Näppäripedagogiikan juuret ovat kansanmusiikissa ja siinä hyödynnetään paljon kansansävelmiä. Samoja ydinajatuksia ja periaatteita löytyy myös klassisen musiikin puolelta. Hyvänä esimerkkinä on Tempo-toiminta. Nettisivuilla kerrotaan seuraavasti: ”Tempo-toimintaa ohjaa ajatus siitä, että jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus saada kasvamiseensa ja kulttuuriseen kehitykseensä pedagogista tukea. Opetuksessa pyritään siihen, että kaikki soittajat oppisivat yhdessä soitettavat kappaleet hyvin. Soittotekninen kehitys ei kuitenkaan ole tavoitteista tärkeimpiä, vaan se, että lapsi käy harjoituksissa ja juurtuu yhteisölliseen harrastustoimintaan muiden lasten kanssa.” Soitettava ohjelmisto on laaja, siihen kuuluu muuan muassa lastenlaulut, klassinen musiikki ja kansanmusiikki. Soittajia ei myöskään testata, kaikki pääsevät mukaan soittamaan. (Sistema Finland 2023.) Tämä on kuin lukisi näppäripedagogiikan periaatteita, jotka olen avannut tarkemmin luvussa 2.2. Näppäripedagogiikassa ajatellaan myös, että kaikilla on oikeus musiikkiin eikä soittajia testata. Lisäksi näppäriryhmissä tärkeintä on yhdessä soittaminen eikä soittotekninen kehitys.

Toinen opetusmetodi, josta löytyy yhtäläisyyksiä näppäripedagogiikan kanssa, on Suzuki-menetelmä. Suomen Suzuki-yhdistyksen sivuilla kerrotaan Suzuki-

menetelmän tärkeimmistä piirteistä. Niihin kuuluu muuan muassa se, että musiikin kuuntelu aloitetaan varhaisessa vaiheessa. Siitä pyritään tekemään osa lapsen luonnollista ympäristöä. Soittotunnit aloitetaan pienestä pitäen, yleensä jo 3–4-vuotiaana. Lapset ja vanhemmat seuraavat myös muiden oppilaiden tunteja. Yksityisopetuksen lisäksi oppilaat käyvät säännöllisesti ryhmätunneilla. Suzuki-menetelmän perusajatus on se, että ihan jokainen voi oppia. Oppilaille ei ole myöskään pääsykokeita. (Suomen Suzuki-yhdistys 2018.)

Musiikkia opitaan siis molemmissa metodeissa muuan muassa korvakuulolta, matkimalla ja kuuntelemalla toisia soittajia ja muuta kuultua musiikkia. Molemmissa tärkeässä roolissa on ryhmätunnit ja kummassakaan metodissa ei pidetä pääsykokeita tai määrätä vaatimuksia soittajan musikaalisuudelle. Mauno Järvelän omien sanojensa mukaan näppäripedagogiikka onkin suomalainen vastine, niin sanottu Sisuki, japanilaiselle Suzuki-menetelmälle, kertoo Sinikka Ala-Leppilampi opinnäytetyössään (Ala-Leppilampi 2014, 12).

Näin ollen, voisi todeta, että oli sitten tyylilaji klassinen tai kansanmusiikki, päämäärä on sama näissä edellä mainituissa metodeissa. Ydinajatus on, että soiteetaan ja tehdään yhdessä musiikkia.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Ensimmäinen asia, minkä opin nopeasti oli se, että näppäripedagogiikassa on valtavasti hyvää. Huomasin myös, että tämä opetusfilosofia ja -metodi on vielä suhteellisen tuntematon monelle. Yksi parhaiten mieleen jäänyt asia, joka on itselle noussut tärkeimmäksi, on se, että kaikille suodaan mahdollisuus musiikkiin. Musiikkia voi vain harrastaa ilman sen suurempia tavoitteita. Tämä ei sulje pois sitä, että musiikkia tehtäisiin tavoitteellisesti ja korkeatasoisesti. Ryhmämusiisointi, joka on suuressa roolissa näppäripedagogiikassa, antaa paljon. Se antaa mahdollisuuden nauttia yhdessä tekemisestä. Ryhmämusiisointi kehittää myös korvaa eri tavalla kuin yksin soittaminen. Hyvä ryhmäsoittaja kuuntelee aina myös muita ja reagoi kuulemaansa. Lisäksi ryhmätoiminta kehittää sosiaalisia taitoja ja mahdollistaa tutustumisen kenties uusiin ystäviin, kollegoihin, tuttuihin ja kavereihin. Koen myös suurena vahvuutena ja mahdollisuutena sen, että musiikkia ei lokeroida, vaan tutustutaan ennakkoluulottomasti kaikkeen uuteen. On todella tärkeä asia, että pelimanniperinne ei kuole ja haihdu pois. Uskon, että tämän opetusfilosofian avulla se saadaan pidettyä hengissä. Kaiken kaikkiaan oikein käytettynä tämä on todella hyvä opetusmetodi ja -filosofia. Mitä enemmän olen tähän näppäripedagogiikkaan tutustunut, sen enemmän tästä pidän.

Mitä haasteita kohtasin näppäripedagogiikassa? Tutkiessani tätä opetusmetodia ja -filosofiaa en löytänyt haasteita tästä. Kehitettävää olisi se, että tätä tuotaisiin vieläkin enemmän esille ja tietoisuuteen. Saataisiin opettajat ja oppilaat ymmärtämään, että tämä ei ole pelkästään kansanmusiikkia, vaikka siellä tämän metodin juuret ovat. Vaikka keskitytään soittamisen iloon ja oppilaan vahvuuksiin, se ei poista sitä, etteikö oppilas voisi menestyä ja tehdä musiikkia korkeatasoisesti. Päinvastoin tämä antaa hyvät mahdollisuudet myös siihen.

Työn aikana löysin haasteita, jotka kohdistuivat omiin ryhmäopetustaitoihin. Lisäksi koronarajoitukset sotkivat pedagogisen projektin aikataulua. Tiedostin sen, että oma kokemus ryhmäopetuksesta oli ennestään vähäistä ja tiesin, että opitavaa on vielä paljon. Ryhmän opetus jännitti alkuun, mutta en antanut sen häiritä

ja sain hoidettua opetukset kunnialla loppuun. Opin ryhmän opettamisesta sen, että oheistoimintaa tarvitsee olla paljon oppilaille, varsinkin kun kyseessä ovat lapset ja nuoret. Mitä nuorempia oppilaita, sen enemmän tarvitaan erilaisia leikkejä ja tehtäviä varsinaisen harjoiteltavan kappaleen/asian lisäksi. Onneksi kurssi oli kaksipäiväinen, joten pystyin vielä ensimmäisen kurssipäivän jälkeen suunnittelemaan seuraavan päivän opetuksen kulun uudelleen ja keksin lisää tehtävää oppilaille. Opettelimme muuan muassa toiseen kappaleeseen 2-äänen korvakuvulta pidemmällä olevien oppilaiden kanssa.

Sainko uusia näkökulmia klassisen alttoviulun opetukseen? Varsinaisesti en. Tavallaan näppäripedagogiikka vahvisti vain omia ajatuksiani. Olen aina jollain tavalla hiljaa kapinoinut todella tiukkuja rajoja vastaan ja kyseenalaistanut niitä. Tämä pedagogiikka antoi tavallaan luvan siihen, että tiukkoja genererajoja tai aitoja ei todellakaan tarvitse pitää. Aiemmin en ole ehkä uskaltanut tai osannut ottaa tarpeeksi kansanmusiikkia omien oppilaiden ohjelmistoon. Olen kasvanut perinteisessä musiikkiopistomaailmassa klassisen musiikin kentällä, jossa ei ole tunnettu näppäripedagogiikkaa. Siitä, että soittotunneilla soitetaan klassista musiikkia ja kansanmusiikkia sitten jossain muualla, on jyrkkiä mielipiteitä. Näppäripedagogiikkaan syventyessäni olen alkanut ajattelemaan toisin: molemmat musiikkityylit mahtuvat samaan tilaan ja opetussuunnitelmaan, ne täydentävät toisiaan.

Näppärit ja näppäripedagogiikka mielletään vahvasti pelkästään viulistien maailmaksi, mutta asia ei ole lainkaan näin. Vaikka tämä on viulistin kehittämä metodi ja viulisteja on paljon näppärikursseilla, niin tästä huolimatta aivan kaikki soittimet ja soittajat voivat tätä käyttää ja käydä kursseilla. Nykyään näkeekin jo kursseilla paljon muitakin soittimia, mikä on mahtavaa. Vaikka tässä puhutaan klassisen musiikin ja kansanmusiikin soittamisesta, en näe mitään syytä, miksi tätä opetusfilosofiaa ei voisi hyödyntää muissa genreissä.

Näppäripedagogiikassa ehkä isoin asia on asenne, miten suhtaudutaan musiikkiin ja oppilaisiin. Näppäripedagogiikassa ei suljeta pois mitään soittimia tai genrejä. Kaikki ovat samalla viivalla ja kaikkeen uuteen tutustutaan ennakkoluulottomasti. Näppäripedagogiikka on vähintään tutustumisen arvoinen opetusfilosofia.

LÄHTEET

Ala-Leppilampi, Sinikka 2022. Musiikkipedagogi. Oulun konservatorio. Haastattelu 1.3.2022.

Ala-Leppilampi, Sinikka 2014. Mestari-kisällimalli yhtyesoittokoulutuksessa. Oulun ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma, Musiikkipedagogin suuntautumisvaihtoehto. Opinnäytetyö. Hakupäivä 14.3.2023.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014121519832>.

Grekula, Elina 2016. Kansanmusiikkiin ja klassiseen musiikkiin liitetyt mielikuvat. Kyselytutkimus viulunsoitonopettajille ja viuluoppilaiden huoltajille. Centria ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Hakupäivä 20.2.2023.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201605259732>.

Järvelä, Mauno 2014. Näppäripedagogiikka. Toim. Antti Huntus. Kansanmusiikkiinstituutti.

Näppärit 2022. Näppäripedagogiikka. Hakupäivä 21.11.2022.

<https://www.napparit.fi/napparipedagogiikka/>.

Sistema Finland 2023. Tempo-toiminta. Hakupäivä 15.3.2023.

<https://www.sistemafinland.fi/>.

Suomen Suzuki-yhdistys 2018. Hakupäivä 22.3.2023.

<https://suomensuzukiyhdistys.net/tietoa-yhdistyksesta/suzuki-menetelma/>.

Hyvät oppilaat ja oppilaiden vanhemmat!

Olen 3. vuoden musiikkipedagogi opiskelija Oulun Ammattikorkeakoulusta. Osana opintojani ja opinnäytetyötäni olen järjestämässä lyhyttä kurssia alttoviulisteille, jossa tutkin näppäripedagogiikan hyödyntämistä klassisen musiikin opetuksessa. Kurssi on tarkoitettu videoida, johon tarvitsen teidän kirjallisen suostumuksenne. (lupalappu alla) Videointi tapahtuu vain siinä tapauksessa, jos tämä kaikille sopii! Videota tulen käyttämään omassa opinnoissani, en tule jakamaan tätä julkisesti.

HUOM! Palautathan lupalapun (kuva riittää) viimeistään 1.3.2022 minulle sähköpostiin tai viestillä.

Kurssi järjestetään 25.-26.3.2022 klo 16.00 - 17.30 Oulun konservatorion tiloissa.

Kokoonnutaan aina Tulindbergin salin naulakoilla ennen harjoitusta!

Kurssilaiset jaetaan etukäteen Jaana Herlevin avustuksella kahteen ryhmään: "isot" ja "pienet".

Aikataulu:

Pe 25.3.

klo 16.00 - 16.45 isojen stemmikset
klo 16.45 - 17.10 pienten stemmikset (+isojen pieni tauko)
klo 17.10 - 17.15 viritys, KAIKKI!
klo 17.15 - 17.30 yhteisharjoitus

La 26.3.

klo 16.00 - 16.30 isojen stemmikset
klo 16.30 - 16.55 pienten stemmikset (+isojen pieni tauko)
klo 16.55 - 17.00 pieni tauko + viritys KAIKKI
klo 17.00 - 17.30 yhteisharjoitus

Nuotit tulevat pian jakoon! Kappaleet ovat: Oodi ilolle ja Tutskovin polska.
Harjoittelethan kappaleita jo ennen kurssin alkua! Näin päästään nopeampaa yhdessä soittamaan!

☺ Vanhemmat voisivat auttaa tarvittaessa harjoittelussa.

Jos haluat, voit laittaa minulle videon tai äänitteen omasta harjoittelustasi ennen kurssin alkua! Ei pakko!

Jos tulee mitä tahansa kysyttävää, niin olkaa rohkeasti yhteydessä!

Ystävällisin terveisin: Niina Mäkiharju
+35850 41 303 74
niinamakiharju.music@gmail.com

Videointilupa, palauta viimeistään 1.3.2022!

Täten annan suostumukseni videoida 25.-26.3.2022 järjestettävän "Altistien näppärikurssin".

Paikka ja pvm

oppilaan allekirjoitus

oppilaan vanhemman allekirjoitus

for 2 viola

Tutskovin polska

viola

trad., arr. Mauno Järvelä

The first system of musical notation consists of two staves, both labeled 'Viola'. The music is in 2/4 time and the key signature has one sharp (F#). The upper staff begins with a treble clef and contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, including a repeat sign. The lower staff begins with a bass clef and contains a bass line with quarter and eighth notes, also including a repeat sign.

The second system of musical notation starts at measure 11, indicated by the number '11' above the first staff. It consists of two staves, both labeled 'Vla.'. The music continues in 2/4 time with the same key signature. The upper staff has a treble clef and the lower staff has a bass clef. Both staves show a continuation of the melodic and bass lines from the first system, ending with repeat signs.

Oodi ilolle

viola

Beethoven, arr.Niina Mäkiharju

Viola

Viola

10

Vla.

Vla.